

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

w sprawie **H. B. (B.)**

oskarżonego o czyny z art. 286 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 18 stycznia 2022 r.

skargi obrońcy w trybie art. 539a § 1 k.p.k.

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 20 lipca 2021 r., sygn. akt IV Ka [...],

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w K.

z dnia 3 grudnia 2018 r., sygn. akt II K [...],

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić skargę;

**2. obciążyć oskarżonego kosztami postępowania
skargowego.**

UZASADNIENIE

H. B. został oskarżony o to, że:

1. w dniu 7 sierpnia 2015 roku w Chorwacji, w miejscowości D., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził obywatela Włoch A. M. do niekorzystnego rozporządzenia pieniędzmi w kwocie 200 EURO poprzez wprowadzenie go w błąd podczas wymiany waluty, iż otrzyma za nie ich równowartość w walucie Kuna, podczas gdy w rzeczywistości otrzymał bezwartościową, nieważną walutę bułgarską w postaci lew, tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k.;

2. w dniu „9 września 2015 roku” w Chorwacji, w miejscowości O., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził obywatelkę Niemiec Y. C. S. do niekorzystnego rozporządzenia pieniędzmi w kwocie 500 EURO poprzez wprowadzenie jej w błąd podczas wymiany waluty, iż otrzyma za nie ich równowartość w walucie Kuna, podczas gdy w rzeczywistości otrzymała bezwartościową, nieważną walutę bułgarską w postaci lew, tj. o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z dnia 3 grudnia 2018 r., sygn. akt II K [...], na podstawie art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 5 § 2 k.p.k., uniewinnił oskarżonego H. B. od popełnienia zarzucanych mu czynów z art. 286 § 1 k.k., orzekając również o kosztach procesu.

Od ww. wyroku Sądu Rejonowego apelację wniósł prokurator, zaskarżając to orzeczenie w całości na niekorzyść oskarżonego.

Prokurator zarzucił obrazę przepisów postępowania, mającą istotny wpływ na treść orzeczenia, a to:

1. art 5 k.p.k. *„poprzez nieuzasadnione stwierdzenie, że w toku rozprawy Sąd nie znalazł takich dowodów, które pozwoliłyby na ustalenie, aby H. B. dokonał zarzucanych mu czynów oraz nieuzasadnione przyjęcie, że wątpliwości co do sprawstwa oskarżonego są wątpliwościami niedającymi się usunąć, podczas gdy w sprawie nie zostały wykorzystane wszystkie możliwości dowodowe, które mogłyby usunąć wątpliwości, a w szczególności przesłuchanie pokrzywdzonego w ramach pomocy prawnej na okoliczność tożsamości mężczyzny, który był sprawcą przestępstwa na jego szkodę oraz przeprowadzenie czynności okazania zgodnie z wymogami formalnymi polskiego kodeksu postępowania karnego”;*
2. art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. *„polegającą na dowolnej, a nie swobodnej ocenie materiału dowodowego, wyrażającej się w uznaniu za wiarygodne wyjaśnień oskarżonego odnośnie popełnienia zarzuconych mu czynów opisanych w akcie oskarżenia i jednoczesnym uznaniu za niewiarygodne zeznań pokrzywdzonych w części w jakiej spowodowało to oparcie rozstrzygnięcia wyłącznie na wybranych dowodach korzystnych dla*

oskarżonego, a w konsekwencji jego uniewinnienie od popełnienia czynów z art. 286§ 1 k.k.”;

3. *art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. „polegającą na niepełnym uzasadnieniu, dlaczego Sąd odmówił wiarygodności niekorzystnym dla oskarżonego dowodom w postaci zeznań pokrzywdzonych A. M. oraz Y. C. S. oraz dlaczego Sąd w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego oparł się wyłącznie na dowodach korzystnych dla oskarżonego, co uniemożliwia prawidłową ocenę rozumowania Sądu”;*
4. *art. 590 § 3 k.p.k. w zw. z art. 587 k.p.k. „poprzez błędne przyjęcie, że sposób przeprowadzenia czynności okazania podejrzanego jest sprzeczny z zasadami polskiego porządku prawnego, co w konsekwencji doprowadziło do braku oparcia się na całokształcie prawidłowo zebranego istotnego materiału dowodowego dla sprawy i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu”.*

Podnosząc powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w K. – po rozpoznaniu wniesionej apelacji – wyrokiem z dnia 20 lipca 2021 r., sygn. akt IV Ka [...], uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w K. do ponownego rozpoznania.

Od ww. wyroku Sądu Okręgowego obrońca oskarżonego wniósł skargę w trybie art. 539a § 1 k.p.k., zaskarżając to orzeczenie w całości.

Skarżący zarzucił naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. *„poprzez błędne przyjęcie, że w niniejszej sprawie zaistniały podstawy do uchylenia wyroku Sądu I instancji w całości i przekazania spraw w całości do ponownego rozpoznania, w szczególności poprzez uznanie, że zachodzi konieczność ponownego przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego w sprawie, jak również wobec treści art. 454 § 1 k.p.k., w sytuacji, gdy czynności Sądu I instancji nie zostały przeprowadzone z rażącym naruszeniem prawa, a ewentualne uchybienia mogły być sanowane w toku postępowania odwoławczego przez Sąd II instancji poprzez przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego w zakresie wskazanym w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 lipca 2021 r., polegającego zwłaszcza na przesłuchaniu przed Sądem Odwoławczym pokrzywdzonych w drodze pomocy*

prawnej bądź w drodze telekonferencji, jak też – po stwierdzeniu takiej potrzeby – funkcjonariuszy Policji, tym bardziej, że postępowanie przed Sądem II instancji trwało ponad rok czasu, Sąd Odwoławczy może prowadzić uzupełniające postępowanie dowodowe, zaś Sąd II instancji w skarżonym wyroku nie tylko nie wykazał, że w sprawie zachodzą podstawy do wydania wobec oskarżonego wyroku skazującego, czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k., ale nawet nie wykazał, że zachodzi chociażby możliwość wydania wyroku skazującego w stosunku do oskarżonego w ponownym postępowaniu przed Sądem I instancji, co jest niewystarczające dla przyjęcia wystąpienia reguły ne peius określonej w art. 454 § 1 k.p.k., której nie można domniemywać”.

Zarzucając powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga nie jest zasadna.

Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania – może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Rozpoznanie skargi ogranicza się zatem do zbadania czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego, albo czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 in fine k.p.k.). Postępowanie zainicjowane skargą wniesioną w trybie art. 539a § 1 k.p.k. służy zatem kontroli zaistnienia podstaw do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Przedmiotem tego postępowania nie jest natomiast merytoryczne badanie prawidłowości przeprowadzonej kontroli odwoławczej w aspekcie uchybień zarzucanych w apelacji, jak również zasadności uchybień stwierdzonych przez sąd odwoławczy. Stanowisko to potwierdzone zostało w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – Izby Karnej z dnia 25 stycznia 2018 r., sygn. akt I KZP 13/17.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wprost wynika, że podstawą uchylenia orzeczenia sądu I instancji była druga z przesłanek określonych w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., a zatem związana z zawartością normatywną przepisu art. 454 § 1 k.p.k., w którym zdefiniowano tzw. reguły *ne peius*. Zadaniem sądu *ad quem* było więc wykazanie, że gdyby nie doszło do zaistnienia stwierdzonego uchybienia (uchybień), to mogłoby zapaść orzeczenie o winie, ale jego wydanie – wobec obowiązującej zasady *ne peius* – nie było dopuszczalne w instancji odwoławczej.

Porządkując motywy wydania zaskarżonego wyroku należy zauważyć, że efektem kontroli odwoławczej w niniejszej sprawie było stwierdzenie wadliwej oceny zgromadzonych dowodów – zarówno w odniesieniu do czynu popełnionego na szkodę A. M., jak też Y. C. S. – która skutkowała przedwczesnym uznaniem, że w sprawie występują niedające się usunąć wątpliwości. Sąd odwoławczy diagnozując uchybienia w tym przedmiocie, dokonał własnej oceny zebranego materiału dowodowego, co odzwierciedla – w zakresie czynu z pkt I aktu oskarżenia – przeprowadzana na nowo przezeń analiza kwestii zatrzymania oskarżonego i rozpoznania go przez pokrzywdzonego A. M., nieujawnienia przy oskarżonym waluty w postaci lewów bułgarskich oraz integralnie powiązana z powyższymi zagadnieniami ocena zeznań pokrzywdzonego A. M., które zdaniem sądu *ad quem* były wiarygodne i stanowiły wystarczającą podstawę do identyfikacji H. B. jako sprawcy przestępstwa popełnionego na szkodę tego pokrzywdzonego. Również w zakresie czynu z pkt II aktu oskarżenia sąd odwoławczy na nowo rozważył okoliczność okazania oskarżonego i rozpoznania go przez pokrzywdzoną Y. C. S., podejmując w tej materii także aktywność w ramach Europejskiego Nakazu Dochodzenia, której rezultatem było uzyskanie od strony chorwackiej – okazywanych Y. C. S. – kopii zdjęć oskarżonego, których analizy, w świetle zeznań pokrzywdzonej, sąd ten również dokonał. Uznał nadto, że przeprowadzone za granicą czynności procesowe nie były sprzeczne z polskim porządkiem prawnym. Finalnie Sąd Okręgowy przyznał zeznaniom Y. C. S. przymiot wiarygodności, wskazując jakie okoliczności tę ocenę uzasadniają. Podał również argumenty, które jego zdaniem dyskredytują przyjętą przez oskarżonego linię obrony.

W konkluzji przeprowadzonej kontroli odwoławczej organ *ad quem*, w aspekcie rozstrzygania przez sąd *meriti* co do każdego z czynów zarzuconych

H. B., stwierdził naruszenie art. 7 k.p.k., uznając jednocześnie, że zgromadzony materiał dowodowy jest wystarczający do przypisania mu odpowiedzialności karnej, jednak reguła określona w art. 454 § 1 k.p.k. nie pozwalała temu sądowi na zmianę zaskarżonego wyroku w kierunku skazania oskarżonego. Stanowisko skarżącego, iż sąd odwoławczy nie wykazał, „*że zachodzi chociażby możliwość wydania wyroku skazującego w stosunku do oskarżonego w ponownym postępowaniu przed Sądem I instancji*”, jest sprzeczne z treścią uzasadnienia zaskarżonego wyroku, w której wyraźnie podkreślono, że podstawą przypisania H. B. odpowiedzialności karnej z art. 286 § 1 k.k. w obu wymienionych przypadkach – w ocenie sądu *ad quem* – są relacje ww. pokrzywdzonych. Na marginesie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy rozpoznając skargę obrońcy nie bada prawidłowości tego stanowiska pod względem merytorycznym, albowiem przepisy odnoszące się do tej instytucji nie przyznają mu takich kompetencji. Przeprowadzenie tego rodzaju kontroli – z uwagi na ograniczony charakter skargi wobec brzmienia art. 539a § 3 k.p.k. – w niniejszym postępowaniu nie jest dopuszczalne (zob. ww. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – Izby Karnej z dnia 25 stycznia 2018 r., sygn. akt I KZP 13/17).

Wbrew stanowisku skarżącego, podstawą wydania orzeczenia kasatoryjnego nie była bynajmniej konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, lecz właśnie sytuacja wymieniona w art. 454 § 1 k.p.k. Należy za słuszny uznać pogląd, że wymienione podstawy kasatoryjne wzajemnie się wykluczają, stąd też niedopuszczalne byłoby przeprowadzenie przez sąd odwoławczy całego postępowania dowodowego w wypadku zaskarżenia wyroku, o którym mowa w art. 454 § 1 k.p.k. w celu stwierdzenia, czy zachodzą podstawy do skazania (zob. D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2022, art. 539(a).). Choć w zapatrywaniach prawnych sądu odwoławczego i wskazaniach co do dalszego postępowania znalazło się niefortunne sformułowanie „*Sąd Rejonowy przeprowadzi postępowanie dowodowe ponownie w całości*”, to jednak stwierdzenie to – jako nieadekwatne (wręcz oderwane) od całokształtu motywów, jakie zaważyły na wydaniu zaskarżonego wyroku – nie może dyskwalifikować istoty wyводу zawartego w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia. Uwzględniając

bowiem argumentację, którą organ *ad quem* przywołał w części poświęconej powodom przekonującym o zasadności zarzutów prokuratora w zakresie obrazu art. 7 k.p.k., sąd pierwszej instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy powinien w pierwszej kolejności rozważyć uwagi sądu odwoławczego w przedmiocie oceny zgromadzonego materiału dowodowego. Sama jednak kwestia przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego – co przez sąd drugiej instancji zostało wyraźnie zaakcentowane – ma charakter warunkowy, jeśli sąd *a quo*, mimo uwag zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w dalszym ciągu nie znalazłby wystarczających podstaw do przypisania oskarżonemu odpowiedzialności karnej.

W tej sytuacji za bezzasadny uznać należy zarzut naruszenia art. 437 § 2 k.p.k., albowiem w pisemnych motywach orzeczenia sądu odwoławczego wyraźnie została wskazana i wykazana podstawa wydania wyroku kasatoryjnego z dyspozycją przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Konkludując, stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy w K. należycie wykazał podstawy do uchylenia zaskarżonego na niekorzyść H. B. wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy nie stwierdził, aby w niniejszej sprawie doszło do naruszenia art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. W sprawie nie odnotowano też zaistnienia okoliczności wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.